

IX kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI DO SPRAW
KONTROLI PAŃSTWOWEJ
(NR 85)
z dnia 8 marca 2022 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 85)

8 marca 2022 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Wojciecha Szaramy (PiS)**, przewodniczącego Komisji, rozpatrzyła:

– informację Głównego Inspektora Pracy na temat prewencji zagrożeń bezpieczeństwa i zdrowia w gospodarstwach rolnych.

W posiedzeniu udział wzięła **Katarzyna Łażewska-Hrycko** główny inspektor pracy wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Cieśluk** i **Tadeusz Oset** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Witam na posiedzeniu Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Przystępujemy do sprawowania kworum. Posłów, którzy uczestniczą zdalnie w posiedzeniu, proszę o naciśnięcie dowolnego przycisku w celu potwierdzenia swojej obecności na posiedzeniu Komisji.

Proszę państwa, sekretariat Komisji poinformował mnie, że mamy kworum i wobec tego formalnie otwieram posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. W trakcie dzisiejszego posiedzenia mamy omówić informację głównego inspektora pracy dotyczącą prewencji zagrożeń bezpieczeństwa i zdrowia w gospodarstwach rolnych.

Witam panią minister Katarzynę Łażewską-Hrycko, głównego inspektora pracy oraz pana Artura Sobotę, p.o. dyrektora Departamentu Prewencji i Promocji Państwowej Inspekcji Pracy. Bardzo proszę panią inspektor o przedstawienie informacji.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, realizując zadania ustawowe związane z inicjowaniem przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym Państwowa Inspekcja Pracy podejmuje wielokierunkowe inicjatywy edukacyjne, doradcze i popularyzatorskie mające na celu przeciwdziałanie nieszczęśliwym zdarzeniom wśród osób pracujących i mieszkających w gospodarstwach rolnych. Działaniami prewencyjnymi inspekcji pracy objęci są nie tylko rolnicy, ale także członkowie ich rodzin ze wszystkich grup wiekowych, uczniowie i studenci szkół rolniczych oraz mieszkańcy obszarów wiejskich.

Do najważniejszych inicjatyw profilaktycznych w powyższym zakresie należy zaliczyć wizytację gospodarstw, miejsc prowadzenia prac polowych oraz transportu rolniczego, a także szkolenia dla dorosłych i dzieci oraz doradztwo. Działania te pozwalają w sposób bezpośredni oddziaływać na bezpieczeństwo osób wykonujących pracę oraz przebywających w rolniczym środowisku pracy.

Realizując te zadania, Państwowa Inspekcja Pracy współpracuje z wieloma partnerami społecznymi i instytucjonalnymi, wśród których należy wymienić: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Policję, Państwową Straż Pożarną, nauczycieli i dyrektorów szkół, izby i kółka oraz organizacje rolnicze. Szczególnego podkreślenia wymaga współpraca Państwowej Inspekcji Pracy i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz bezpieczeństwa pracy w rolnictwie indywidualnym. Najważniejszym jej elementem jest wysoka, rozwinięta działalność edukacyjno-doradcza realizowana wspólnie przez specjalistów inspekcji i kasy w ramach kompetencji podległych im jednostek terenowych. Należy zauważyć, że znaczącym forum współpracy na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie,

w zakresie wyznaczania kierunków działań profilaktycznych, są komisje do spraw BHP w rolnictwie działające przy głównym inspektorze pracy oraz przy okręgowych inspektoratach pracy w całej Polsce.

O przedstawienie szerszej informacji na temat działań prewencyjno-informacyjnych Państwowej Inspekcji Pracy, której celem jest ochrona życia i zdrowia osób pracujących i przebywających w indywidualnych gospodarstwach rolnych, poproszę – o ile pan przewodniczący wyrazi zgodę – pana Artura Sobotę, dyrektora Departamentu Prewencji i Promocji Głównego Inspektoratu Pracy. Rozumiem, panie przewodniczący, że pan dyrektor może przedstawić prezentację?

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Tak, poproszę.

P.o. dyrektora Departamentu Prewencji i Promocji Głównego Inspektoratu Pracy Artur Sobota:

Panie przewodniczący, szanowni państwo, otrzymaliście wcześniej obszerniejszy materiał niż prezentowane teraz informacje, dlatego w moim wystąpieniu przedstawię tylko najistotniejsze kwestie związane z działalnością Państwowej Inspekcji Pracy w obszarze rolnictwa indywidualnego.

Na wstępie chciałbym przedstawić prawne możliwości Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie oddziaływania na bezpieczeństwo pracy w zakładach rolnych oraz gospodarstwach rolników indywidualnych. W kompetencjach Państwowej Inspekcji Pracy związanych z ochroną pracy w rolnictwie można wskazać dwa główne kierunki działań: kontrolę i nadzór oraz prewencję. Kontrolom inspekcji pracy podlegają pracodawcy, a w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz kontroli legalności zatrudnienia także niebędący pracodawcami przedsiębiorcy rolni, na rzecz których świadczona jest praca przez osoby fizyczne, w tym przez osoby wykonujące na własny rachunek działalność gospodarczą, bez względu na podstawę świadczenia tej pracy. W rozumieniu polskiego prawa rolnik indywidualny, który nikogo nie zatrudnia, nie jest pracodawcą, nie obowiązuje go Kodeks pracy, a więc nie podlega kontrolom Państwowej Inspekcji Pracy. Jednak jedno z ustawowych zadań określone jako podejmowanie działań polegających na zapobieganiu i eliminowaniu zagrożeń w środowisku pracy daje Państwowej Inspekcji Pracy możliwość inicjowania przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym.

Należy zatem stwierdzić, że brak regulacji prawnych w zakresie bezpośredniego oddziaływania na warunki pracy w rolnictwie indywidualnym Państwowa Inspekcja Pracy wypełnia wielokierunkowymi inicjatywami profilaktycznymi na rzecz ochrony życia i zdrowia w środowisku wiejskim. W swoich działaniach edukacyjno-doradczych Państwowa Inspekcja Pracy uwzględnia wielu adresatów z różnych grup wiekowych, począwszy od rolników, właścicieli gospodarstw indywidualnych, poprzez uczniów szkół rolniczych, a skończywszy na dzieciach z wiejskich szkół podstawowych, które w przyszłości również mogą podjąć pracę w rolnictwie.

Systematycznie, każdego roku, prowadzone są liczne działania informacyjno-edukacyjne mające na celu popularyzację wśród rolników i ich rodzin wiedzy na temat zasad bezpiecznej pracy i ochrony zdrowia, takie jak: szkolenia, wizytacje gospodarstw, doradztwo techniczne, publikacja broszur i materiałów prewencyjnych. Ważnym elementem takich działań jest odpowiednie nauczanie wczesnoszkolne oraz edukacja młodzieży na etapie przygotowania do zawodu rolnika. Uzupełnieniem tych działań są inicjatywy popularyzujące i promujące bezpieczeństwo na wsi, jak seminaria, konferencje, konkursy wiedzy dla dorosłych i młodzieży oraz konkursy plastyczne dla najmłodszych mieszkańców wsi, a także udział w targach i wystawach rolniczych, na których organizowane są punkty informacyjne Państwowej Inspekcji Pracy. Ponadto informacje dotyczące bezpiecznej pracy i życia na wsi upowszechniane są dzięki współpracy z mediami.

Jedną z najważniejszych aktywności Państwowej Inspekcji Pracy w sektorze rolnictwa indywidualnego jest działalność szkoleniowo-informacyjna. Szkolenia o tematyce BHP cieszą się dużym zainteresowaniem rolników i społeczności wiejskiej oraz przynoszą wymierne efekty prewencyjne. Podczas szkoleń omawiane są najczęstsze zagroże-

nia występujące przy pracach rolniczych oraz skuteczne metody przeciwdziałania im, emitowane są filmy edukacyjne i instruktażowe o BHP oraz kolportowane są broszury informacyjne. Niejednokrotnie również prezentowane są powypadkowe dokumentacje zdjęciowe, które najlepiej przemawiają do rolników, wzbudzając w nich zainteresowanie przyczynami nieszczęśliwych zdarzeń. Spotkania organizowane przez inspektorów pracy są doskonałą okazją do wzajemnej wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. Rolnicy między sobą omawiają zastosowane w gospodarstwach bezpieczne rozwiązania, co sprzyja efektywnemu budowaniu kultury bezpiecznej pracy w branży rolnej.

Niektóre działania edukacyjne przebiegają dwuetapowo – najpierw część teoretyczna, później zajęcia praktyczne. Warto podkreślić, że często szkolenia organizowane są we współpracy z partnerami instytucjonalnymi, takimi jak Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, ośrodki doradztwa rolniczego i Policja. Nieocenione jest także wsparcie partnerów społecznych, wśród których istotną rolę odgrywają sołtysi i wójtowie gmin, którzy chętnie udostępniają sale szkoleniowe, pomagają w organizacji grup uczestników oraz, co jest ważne dla budowania pozytywnej opinii w środowiskach wiejskich, dobrze oceniają i promują działalność Państwowej Inspekcji Pracy.

Kolejną istotną grupą działań upowszechniających wiedzę o bezpieczeństwie w sektorze rolnym są szkolenia i prelekcje Państwowej Inspekcji Pracy dla dzieci i młodzieży. Każdego roku specjaliści inspekcji pracy organizują liczne zajęcia edukacyjne dla uczniów w różnym wieku, takie jak wykłady w szkołach o profilu rolniczym czy prelekcje dla dzieci wiejskich szkół podstawowych, na których – w zależności od wieku słuchaczy – pracownicy PIP starają się w najodpowiedniejszy sposób przedstawić uczestnikom zagrożenia związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Dla młodszych dzieci organizowane są różnego rodzaju pogadanki na temat niebezpieczeństw wiążących się z pomaganiem rodzicom, prac szczególnie niebezpiecznych i zagrożeniach dla dzieci poniżej 16. roku życia. Są one urozmaicane gramami i zabawami z wykorzystaniem gadżetów i publikacji sekcji prasowej oraz filmów. Zajęcia prowadzone są zarówno w szkołach podczas lekcji, jak i w okresach wolnych od szkoły, w miejscach wypoczynku dzieci, w trakcie kolonii letnich czy zimowisk. Tego typu działania Państwowej Inspekcji Pracy spotykają się z dużą przychylnością nauczycieli i dyrektorów szkół, którzy pomagają specjalistom inspekcji w ich organizacji.

Wizytacja miejsc pracy to narzędzie realnego reagowania na zagrożenia. Są one prowadzone w gospodarstwach rolnych, ale również w miejscach prowadzenia prac polowych i transportu rolniczego. Wizytowane są także gospodarstwa prowadzące praktyczną naukę zawodu. Inspektorzy Państwowej Inspekcji Pracy podczas wizytacji oceniają bezpieczeństwo pracy rolników oraz osób im pomagających, dokonują przeglądu stanu technicznego maszyn i urządzeń rolniczych, na podstawie zaobserwowanych na miejscu nieprawidłowości wyjaśniają właścicielom, jakie zagrożenia wypadkowe się z nimi wiążą oraz co zrobić, aby je ograniczyć lub wyeliminować.

Dodatkowo w trakcie wizytacji inspektorzy zwracają uwagę na bezpieczeństwo dzieci przebywających w gospodarstwach, przekazują rodzicom ulotki prewencyjne, a także omawiają prace niebezpieczne i zabronione dzieciom do 16. roku życia. W przypadku gospodarstw przyjmujących praktykantów inspektorzy szczególnie zwracają uwagę na to, czy na stanowiskach pracy uczniów nie występują czynniki szkodliwe oraz czy nie wykonują oni prac zabronionych młodocianym. Wizytacje umożliwiają specjalistom PIP gromadzenie i aktualizowanie informacji na temat czynników niebezpiecznych, przyczyn zdarzeń wypadkowych oraz zastosowanych i skutecznych rozwiązań organizacyjno-technicznych, które później popularyzowane są jako dobre praktyki.

Szczegółowe informacje na temat wizytacji przeprowadzonych w 2021 r. zostały ujęte w materiale, który państwo otrzymaliście. Wskazano tam m.in. najczęściej stwierdzane nieprawidłowości i błędy popełnione przez rolników, wpływające na stan bezpieczeństwa pracy.

Kolejną dużą grupą działań skierowanych do odbiorców ze środowiska wiejskiego są konkursy. Państwowa Inspekcja Pracy inicjuje i organizuje samodzielnie lub we współpracy z partnerami konkursy o tematyce BHP. Głównym celem tych konkursów jest popularyzacja wiedzy na temat zagrożeń wypadkowych i chorobowych związanych z pracą rolniczą, a także zasad bezpiecznej pracy oraz ochrony życia i zdrowia w gospo-

darstwach rolnych. Konkursy są adresowane do wielu grup środowiska wiejskiego. W konkursach i olimpiadach wiedzy z dziedziny BHP biorą udział dorośli rolnicy, ale także starsza młodzież. Dla najmłodszych dzieci organizowane są konkursy plastyczne.

Na szczególną uwagę zasługuje ogłoszony przez KRUS konkurs „Bezpiecznie na wsi”, którego Państwowa Inspekcja Pracy jest jednym ze współorganizatorów. Celem konkursu jest promowanie pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego. Patronat honorowy nad konkursem sprawuje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a jego organizację wspierają: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz liczni patroni medialni.

Wśród rolników niesłabnącym zainteresowaniem cieszy się konkurs „Bezpieczne gospodarstwo rolne”, którego celem jest promocja zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwach rolnych. Organizatorami dotychczasowych edycji byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Państwowa Inspekcja Pracy. Konkurs przebiegał pod patronatem honorowym prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Pracy podejmują również inne działania promocyjne i popularyzatorskie, mające na celu upowszechnienie wiedzy z zakresu ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym. Do zadań tych należy m.in.: organizowanie seminariów, pokazów bezpiecznej pracy czy stoisk i punktów informacyjnych podczas różnego rodzaju targów, wystaw, dożynek i festynów rolniczych. Podczas imprez masowych osobom odwiedzającym stoisko inspekcji pracy udzielane są porady z zakresu BHP w rolnictwie oraz przekazywane są bezpłatnie materiały tematyczne PIP. Specjaliści Państwowej Inspekcji Pracy, reprezentujący urząd na targach i festynach, dokładają wszelkich starań, aby na stoiskach PIP znalazły się atrakcyjne rzeczy. Najmłodszy, odwiedzający punkty wystawiennicze inspekcji, mogą wysłuchać ciekawych prelekcji uzupełnionych pokazem filmu na temat bezpieczeństwa, wziąć udział w licznych konkursach, a także skorzystać z przygotowanych z myślą o nich bezpłatnych publikacji.

Państwowa Inspekcja Pracy propaguje ideę bezpiecznej pracy i życia w gospodarstwie rolnym także za pośrednictwem bezpłatnych materiałów informacyjnych, które praktycznie w całości swojego nakładu zostają przekazane przez pracowników inspekcji pracy podczas wizytacji, szkoleń i prelekcji w szkołach, spotkań z rolnikami i dziećmi. Materiały są prezentowane w punktach informacyjno-doradczych, rozwieszane w urzędach gmin i na tablicach w parafiach. Zaliczają się do nich broszury, ulotki, karty bezpiecznego wykonywania pracy, listy kontrolne, wykazy prac wzbronionych dzieciom, filmy instruktażowe dla rolników oraz edukacyjne dla dzieci.

Pokazywany w tej chwili slajd prezentuje skalę wybranych działań Państwowej Inspekcji Pracy zrealizowanych w latach 2019–2021. Jak państwo widzą, działamy wielokierunkowo, docierając do odbiorców ze środowiska wiejskiego za pośrednictwem różnych metod i narzędzi. Działanie na taką skalę jest możliwe dzięki współpracy Państwowej Inspekcji Pracy z licznymi podmiotami działającymi na rzecz rolnictwa, które tworzą naturalną sieć komunikacji z rolnikami indywidualnymi oraz członkami ich rodzin.

W tym miejscu chciałbym omówić najistotniejsze aspekty tej współpracy. Najważniejszymi partnerami, z którymi współpracuje inspekcja pracy przy realizacji swoich ustawowych zadań związanych z inicjowaniem przedsięwzięć na rzecz ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym są: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ośrodki doradztwa rolniczego, izby rolnicze, instytucje kościelne, sołtysi, kuratoria, szkoły i uczelnie wyższe, lokalne władze samorządowe, organizacje związkowe zrzeszające pracowników rolnych i pracowników rolnictwa oraz oczywiście także Państwowa Straż Pożarna, policja oraz straż miejska. Na wyróżnienie zasługuje dobra współpraca Państwowej Inspekcji Pracy i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie prewencji wypadkowej rolników indywidualnych. Wspólne działania sprowadzają się m.in. do organizacji szkoleń BHP dla rolników indywidualnych i członków ich rodzin, spotkań informacyjnych dla przedstawicieli społeczności wiejskiej, szkoleń i prelekcji dla uczestników szkół wiejskich oraz kierunków rolniczych.

Kolejną grupę inicjatyw współorganizowanych przez PIP i KRUS stanowią różnego rodzaju olimpiady i konkursy promujące bezpieczną pracę i przebywanie na wsi. Ich adresatami są dorośli rolnicy, młodzież wiejska oraz dzieci w wieku szkolnym. Jednymi

z najważniejszych działań w wymiarze prewencji wypadkowych są wizytacje gospodarstw rolnych i polowych, które dzięki zaangażowaniu pracowników inspekcji pracy realizowane są każdego roku na bardzo dużą skalę. Wizytacje służą doraźnej poprawie stanu BHP w odwiedzanych gospodarstwach. W 2019 r. współpraca PIP oraz KRUS została wykorzystana do promocji przekazu światowej strategii w dziedzinie bezpieczeństwa pracy pod nazwą „Wizja Zero”, której KRUS jest oficjalnym partnerem. Należy zauważyć, że kierunki i formy współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy z partnerami wyznaczane są niejednokrotnie na posiedzeniach wojewódzkich i powiatowych komisji rolnych, a inicjatywy ogólnokrajowe są przedmiotem obrad komisji działających przy Głównym Inspektorze Pracy.

Przedstawione przeze mnie informacje tylko w części oddają skalę działań podejmowanych przez specjalistów Państwowej Inspekcji Pracy w sektorze rolnictwa indywidualnego. Prowadzona od wielu lat działalność prewencyjno-promocyjna, obejmująca gospodarstwa indywidualne, dzięki wypracowanym i sprawdzonym metodom pozwala skutecznie oddziaływać na rolników i społeczność wiejską. Działania te realizowane są w oparciu o współpracę z licznymi partnerami, organizacjami i instytucjami, a także poprzez zaangażowanie adresatów tych działań. Z relacji inspektorów pracy wynika, że wieloletnia działalność edukacyjna zaczęła przynosić mierzalne efekty, to znaczy, że coraz więcej gospodarzy jest świadomych niebezpieczeństw związanych z pracą, co przekłada się na malejące od lat wskaźniki wypadkowości w rolnictwie indywidualnym. Inspektorzy podkreślają przy tym, że nadal występują duże różnice w poziomie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia wśród rolników indywidualnych, co przede wszystkim jest związane z warunkami ekonomicznymi, tradycjami kulturowymi regionalnymi, poziomem wykształcenia i dostępem do źródeł informacji. Młode pokolenie rolników dużo chętniej angażuje środki i czas w poprawę bezpieczeństwa własnego i najbliższych. Trzeba podkreślić, że młodzież i dzieci wiejskie to ważna grupa adresatów działań prewencyjno-promocyjnych Państwowej Inspekcji Pracy, która w zależności od poziomu przygotowania do bezpiecznego wykonywania zawodu rolnika będzie to w przyszłości bardziej lub mniej wpływać na poprawę warunków pracy i życia na wsi.

W kontekście przedstawionych problemów ochrony pracy wskazanym wydaje się dalsze rozwijanie przedsięwzięć prewencyjnych Państwowej Inspekcji Pracy oraz jej partnerów, służących wzrostowi bezpieczeństwa pracy w rolnictwie. Działania realizowane konsekwentnie i w dłuższym okresie mogą stanowić istotny impuls do zmiany kulturowej, zmiany w zakresie potrzeb i postaw wobec bezpiecznego i higienicznego wykonywania prac rolniczych. Dziękuję bardzo za uwagę.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Dziękujemy bardzo, panie przewodniczący, Wysoka Komisjo.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Dziękuję państwu. Czy są jakieś pytania lub uwagi do przedstawionej informacji? Czy ktoś z koleżanek i kolegów zgłasza się do zabrania głosu? Nie ma żadnych zgłoszeń. Czy pani minister chciałaby jeszcze coś dodać od siebie? Myślę, że informacja była wyczerpująca.

Główny inspektor pracy Katarzyna Łażewska-Hrycko:

Chciałabym tylko poinformować, że jako urząd przygotowujemy się na zwiększone zapotrzebowanie w zakresie naszych działań prewencyjno-promocyjnych z uwagi na zbliżający się niebawem sezon prac rolnych szeroko pojętych, w całym sektorze i z uwagi na sytuację, jaka ma miejsce w związku z wojną w Ukrainie. Projektujemy, że będzie tutaj zwiększone zapotrzebowanie na nasze poradnictwo i nasze interwencje w związku z dużą liczbą osób, które znajdują zatrudnienie w tym sektorze.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Dziękuję bardzo. Stwierdzam, że Komisja zapoznała się z informacją Głównego Inspektora Pracy na temat prewencji zagrożeń bezpieczeństwa i zdrowia w gospodarstwach rolnych. Na tym wyczerpaliśmy porządek dzienny posiedzenia. Dziękuję państwu posłom oraz pani minister i panu dyrektorowi za udział w posiedzeniu.

Zamykam posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej.